

Sygn. akt IV CSK 170/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa M. w B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.
przeciwko T. R.

o ochronę dóbr osobistych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 października 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 maja 2015 r., sygn. akt V ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 180,-
(sto osiemdziesiąt) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany T. R. złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 21 maja 2015 r., zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w B. z dnia 19 września 2014 r., wydany w sprawie z powództwa M. sp. z o.o. z siedzibą w B. o ochronę dóbr osobistych w części, tj. w zakresie treści oświadczenia, do publikacji którego był zobowiązany, treści informacji objętej orzeczeniem zakazowym oraz oddalającego apelację pozwanego w pozostałej części. Jako zakres zaskarżenia oznaczono wyrok sądu drugiej instancji w całości.

Sąd Najwyższy, oceniając – na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. – skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należycie umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący oparł wniosek na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu przedstawianemu

przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z dnia 14 września 2012 r., I UK 218/12 – nie publ.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, z dnia 24 października 2012 r., I PK 129/12 – nie publ.). Wspomniane wątpliwości muszą pozostawać w związku z rozstrzygnięciem sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, BSN 2014, nr 11, s. 7, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.). Istotne zagadnienie prawne należy postawić w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, a wątpliwości z nim związane muszą mieć charakter wyłącznie prawny, czyli nie mogą obejmować elementów stanu faktycznego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZP 14/12, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 – nie publ.). Kolejnym niezbędnym elementem jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., II PK 257/13, nie publ.), a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, w tym również zajęcia przez samego skarżącego stanowiska co do tych kwestii (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 54/12, nie publ.). Wymagania tego nie można zastąpić postawieniem samych pytań do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, nie publ.) Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie zajął stanowiska w związku z przedstawionym problemem, a w przypadku rozstrzygnięcia – wykazania że zaszły okoliczności uzasadniające jego zmianę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP 2003, nr 13, poz. 5). Odnosnie do pierwszej przyczyny skarżący wskazał, że istotne zagadnienie prawne, sprowadza się do problemu bezprawności zachowania naruszcziela dobra osobistego w stosunku do osoby prawnej, w szczególności bezpodstawności przyjęcia, że upubliczniany list pozwanego mógł naruszyć interesy powoda

poprzez podważenie jego renomy (dobrego imienia), niezbędnej dla prowadzenia działalności w zakresie przedsiębiorstwa o charakterze użyteczności publicznej. Takie uzasadnienie przyczyny nie odpowiada wskazanym wymogom. Zgodnie z art. 43 k.c. przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych stosuje się odpowiednio do osób prawnych. Wykładnia tego przepisu była przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego. Utrwalone jest stanowisko, że dobre imię osoby prawnej jest łączone z opinią, jaką mają o niej inne osoby ze względu na zakres jej działalności oraz że naruszają je wypowiedzi, które obiektywnie oceniając, przypisują osobie prawnej niewłaściwe postępowanie mogące spowodować utratę do niej zaufania potrzebnego do prawidłowego jej funkcjonowania w zakresie swych zadań (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2007 r., II CSK 392/06). Przyjęto, że nawet negatywne sformułowania odnoszące się do zachowań osób będących jedynie pracownikami osoby prawnej (np. urzędnikami) mogą prowadzić do naruszenia dobrego imienia (reputacji) samej osoby prawnej, bo sugerują takie jej funkcjonowanie, które podważa zaufanie, niezbędne do prawidłowego wykonywania zadań przez tę osobę prawną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 16/14, OSNC-ZD 2016, nr 2, poz. 24, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2016 r., V CSK 486/15). Skarżący nie wykazał aby zachodziły podstawy do zmiany lub modyfikacji tego stanowiska. Konsekwentnie nie można podanej przyczyny uznać za należyście wykazaną i uzasadniającą przyjęcie skargi.

Jako kolejną przyczynę skarżący powołał oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, motywując ją przeprowadzeniem przez sąd odwoławczy nieprawidłowej kontroli instancyjnej. W judykaturze przyjęto, że przyczyna oznaczona jako oczywista zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości

zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił, ale i przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości naruszenia. Odnosząc się do obszernego wywodu przedstawionego przez powoda na poparcie tej przyczyny należy podnieść, że po pierwsze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398³ § 3 k.p.c. jest związany ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez sądy *meriti*, co czyni podniesione zarzuty niedopuszczalnymi. Zarysowany problem stanowi jedynie punkt wyjścia do przeprowadzenia polemiki z podstawą faktyczną rozstrzygnięcia sądu odwoławczego. Sąd Najwyższy nie dopatrywał się w uzasadnieniu wyroku tego sądu tak daleko idących braków i wad, aby uzasadniały przyjęcie skargi do rozpoznania. Po drugie wywód ten odnosi się do tego samego problemu, który – w ocenie powoda – stanowi istotne zagadnienie prawne. Taki sposób redakcji uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazuje na brak zrozumienia publicznoprawnych celów skargi kasacyjnej, która ma umożliwiać Sądowi Najwyższemu rozwikłanie istotnych problemów prawnych, pojawiających się w praktyce orzeczniczej sądów powszechnych. Nie może istnieć sytuacja, w której ten sam problem stanowi tak skomplikowane zagadnienie natury prawnej, że konieczne staje się rozstrzygnięcie go przez Sąd Najwyższy i jednocześnie staje się przyczyną oczywistego naruszenia prawa, widocznego bez głębszego namysłu dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2008 r., III CSK 64/08, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. *a contrario* odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygając na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 i § 8 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych).

aj